mise loa saamiseks, kuid tagajärjeta. Siis avas neiu Helmi Einberg (pärastine pr. Põld) 1905. a. kihelkonnakooli õppekavaga 2-klassilise tütarlaste-erakooli. Ametlikult oli kool küll vene õppekeelega, kuid tegelikult sündis õpetus siiski emakeeles, missuguse asjaoluga ka rahvakoolide inspektor leppis. Kool töötas Tõrve külas end. herrnhuti palvemaja ruumes. Õpilasi oli esimesel aastal 30. 1906. a. suvel asutati Kursis Tartu Noorsoo-Kasvatuse Seltsi osakond, kellele neiu Einberg kooli üle andis. 6-klassilised kõrgemad algkoolid on Puurmani vallal Puurmani lossis ja Härjanurme vallal Sadukülas. 4-klassilised on Laeval ja Tõrves Puurmani vallas, 2-klassilised — Jõunes, Tammikul ja Pikknurmel.

Muinasjäänused. Kiviajast pole leide.

E. Witoff'i foto.

63. joon. Puurmani loss, milles asub Puurmani kõrgem algkool.

Raua-aja kalmed võiksid olla varemed: 1) 2 varet Kaatvere kl Tooma tl põllus; 2) Jõune kl Kirna tl põllus; 3) sama kl Sopi talu põllus.

Nooremast raua-ajast on teada 1 üksikleid: hoburaudsõlg kustki Sadukülast.

Mõisad. Puurmani (saksa k. Talkhof), Pedja jõe käärul, 3.4 km kirikust edelas. Orduajal oli mõisa komtuuri asupaigaks. Poola ajal liideti Tartu majandusmõisatega ning Gustav Adolfi poolt Raadi riigimõisa. Sel ajal varustas mõisa Tartu linna ehituslubjaga ja talupoegade orjuskohustuses oli lubjapõletamine ning vedu esimesel kohal. Endisist mõisa põldudest oli siis umbes $^2/_3$ metsa täis kasvanud. Teised praegused Kursi kihelkonna mõisad olid Puurmani